

בס"ד. י"ט כסלו ה'תשל"ט*

אמר ר' אושעיא מאי דכתיב צדקת פרוזנו בישראל גוי צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזון לבין האומות², ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה שנאמר ב"ט כסלו³ תרפ"ט בסעודה, ונדפס בקונטרס דרושי חתונה תרפ"ט⁴, דע"י שישראל מפוזרים בכמה מדינות, הנה גם כשבמדינה אחת דוחקים ולוחצים את בני" ואין נותנים להם ללמוד תורה ולקיים מצוות, ועד שבכמה מצוות הם אנוסים ממש⁵ שאין להם אפשרות כלל לקיים אותם אפילו ע"י מס"נ⁶ [ולדוגמא, כשיש גזירת המלכות שלא להכניס להמדינה ד' מינים, שאז גם ע"י מס"נ א"א לקיים המצוה], הנה ע"י שישראל הנמצאים בשאר המדינות עוסקים בתומ"צ, הם נותנים כח ועוז גם לאלו הנמצאים בהמקום שיש שם גזירות, שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות. ומן הקל אל הכבד, בתחלה שיוכלו לקיים את המצוות ע"י מס"נ עכ"פ [וכידוע שיש דעה בפוסקים⁷ שגם בהמצוות שעליהם אמרו יעבור ואל יהרג רשאי לקדש את השם ולמסור עצמו], ועד שאח"כ לא יצטרכו למס"נ כלל⁸, ועד שלא יהי' להם נסיונות ואפילו לא מניעות ועיכובים, כי יצאו לחירות ויוכלו לעסוק בתומ"צ מתוך הרחבה, כמארז"ל⁹ כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר.

(ב) **והנה** כיון שהתורה היא נצחית בכל עת וזמן ובכל מקום (כמבואר בהמאמר¹⁰), מובן שצדקה זו היא גם בהמקומות שאין שם גזירות על תומ"צ. ויובן זה ע"פ מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר (בדרושי חתונה ה"ל¹¹) בענין מצות פדיון שבויים

(* יצא לאור בקונטרס י"ט כסלו — תש"נ, "לקראת חג הגאולה י"ט כסלו הבעל"ט, יום גאולת כ"ק אדמו"ר הזקן ממאסרו (בשנת תקנ"ט) . . טו כסלו שנת ה'תשנ"ג. "המאמר מיוסד על ד"ה זה ד"ט כסלו שנדפס בקונטרס דרושי חתונה תרפ"ט".

- (1) ספר שופטים ה, יא.
- (2) פסחים פז, ב.
- (3) השייכות דפסוק זה (צדקת פרוזנו גוי) ל"ט כסלו, וכן הטעם שמביא בהמאמר את בעל המאמר (ר' אושעיא) — נתבאר בד"ה זה ד"ט כסלו ה'תשמ"ח (תורת מנחם — דרושי חתונה ע' רס ואילך).
- (4) קונטרס ב — נדפס בשה"מ קונטרסים ח"א, והו"ל עוה"פ ז"ע (בשנת תשל"ט) בקונטרס בפ"ע. — ראה שה"מ שם לב, סע"ב ואילך. שה"מ תרפ"ט ע' 113 ואילך.
- (5) הלשון והגדר דאונס הוא גם כשיש לו אפשרות לקיים ע"י מס"נ — ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה. ובכ"מ. אבל אונס נמשח הוא כשאין אפשרות אפילו ע"י מס"נ, כבפנים.
- (6) להעיר מר"ן לשבת פ"ד (מט, א) ד"ה ומקשו (הובא בכס"מ שם רפ"ה) "שהן יכולין לבטלה ממנו על כרחו".
- (7) ראה נו"כ הרמב"ם שם ה"ד. טור ושו"ע יו"ד ר"ס קנו. ובנו"כ שם.
- (8) בד"ה א"ר אושעיא ה"ל, שהנתינת כח היא ש"יתעוררו בהתעוררות גדולה כו' במס"נ שלא לשמוע להמנגד כו". ויש לומר, שזהו רק בתחלה, ומזה נמשך שאח"כ לא יצטרכו למס"נ, כבפנים.
- (9) אבות פ"ד משנה ט.
- (10) ד"ה א"ר אושעיא ה"ל (שה"מ שם לג, א). וראה גם תניא רפי"ז. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' צג (וש"ג). ובכ"מ.
- (11) בד"ה כל הנהגה תרפ"ט ס"י (שה"מ שם כז, א).

שישנה גם ברוחניות. דכמו שהשבוי בגשמיות (היושב במאסר) אינו יכול לצאת משם, עד"ז הוא גם ברוחניות, שלפעמים האדם שבוי רח"ל בידי יצרו [וע"ד בעלי עסקים הטורדים ומוטרדים ביותר בטרדות עסקיהם, שהם קשורים (שבויים) בהמחשבות המבלבלות ואינם יכולים לצאת מהם], ועד שלפעמים הוא כמו אנוס¹², ובלשון הרמב"ם¹³ (בנוגע להלכה) יצרו הוא שתקפו. וזהו"ע הצדקה ע"י שפיוזן לבין האומות גם בנוגע למקומות הרווחה, דכאשר מי שהוא מישראל שבוי בידי יצרו רח"ל (בנוגע לענין פרטי), יציאתו מהשבי' היא [לא בכח עצמו, כיון שאין חבוש מתיר עצמו¹⁴, כ"א] ע"י יהודי שאינו נתון בשבי' בנוגע לענין זה. והיינו, דגם כאשר גם הפודה אותו מהשבי' הוא שבוי בידי יצרו, ועד שהוא כמו אנוס (יצרו הוא שתקפו) בנוגע למצוה אחרת, מ"מ, כיון שבנוגע לכו"כ מצוות אינו שבוי בידי יצרו, כי התנגדות היצה"ר אצל כ"א היא (בעיקר) בענין אחר [דכמו¹⁵ שבכל זמן יש עבודה מיוחדת השייכת ביותר לזמן זה, ועיקר הפיתויים וההתנגדות של היצה"ר הם למנוע עבודה זו¹⁶, שלכן הנסיונות שבדור אחד שונים מהנסיונות בדורות אחרים ונכמו בזמנו של מנשה שאז הי' שולט היצר דע"ז¹⁷ משא"כ בהדורות שלאחריו, עאכו"כ לאחר שקטלוהו ליצרא דע"ז¹⁸], עד"ז הוא גם בזמן אחד גופא, שלכל אחד מישראל יש ענין מיוחד (מצוה או מנהג וכיו"ב) שנוגע אליו ביותר, כידוע¹⁹ בביאור מארו"ל²⁰ אבון במאי הוה זהיר טפי, ועיקר הפיתויים וההתנגדות של היצה"ר שלו הם בנוגע לענין זה], וע"י שמקיים את המצוות שאין יצרו לוחם כנגדם (כ"כ), הוא פודה מהשבי' את זה שיצרו תקפו במצוות אלו. וזהו צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוזן לבין האומות, דפדיון שבויים הוא צדקה הכי נעלית, וכמבואר במאמר הנ"ל¹¹ שבמצות צדקה פדיון שבויים הוא קודם לכל דבר ואין מצוה גדולה כפדיון שבויים²¹, וע"י שפיוזן לבין האומות, שיצרו של אחד שונה מיצרו של השני, ע"ז מתקיימת הצדקה דפדיון שבויים, כנ"ל.

12 אבל לא אנוס ממש, אפילו לא הגדר דאנוס שברוב המקומות יש לו אפשרות לקיים ע"י מס"ג (ראה לעיל הערה 5), כי "רשות לכל אדם נתונה .. ואין לו מי שיכפה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"א-ב), וי"ל שלכן מדייק הרמב"ם (בהל' גירושין ספ"ב) "יצרו הוא שתקפו" ולא "שאנסו".
ועפ"ז מובן גם זה שנפרעין מאדם העובר עבירה — אף שאנוס רחמנא פטרי' (ב"ק כח, סע"ב. וש"נ) והעובר באנוס (אפילו העובר ע"ז באנוס) אין מענישים אותו (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד) — כי "תקפו" אינו אנוס.

13 הל' גירושין שם.

14 ברכות ה, ב. וש"נ.

15 בהבא לקמן ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ס"ע 747 ואילך.

16 להעיר מלקו"ד כרך א טו, א"ב.

17 סנהדרין קב, ב ובפרש"י שם ד"ה היות.

18 יומא טט, ב. סנהדרין סד, א.

19 ראה אגה"ק סוף ס"ז. ד"ה זה היום תרפ"ח (תש"ח) ס"ב-ג (סה"מ תרפ"ח ע' קנד ואילך. ה'תש"ח ע' 20)

20 ובהערה שם. ובכ"מ.

21 שבת ק"ה, ב.

21 רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ה"י. טושו"ע יו"ד ר"ס רנב. — ע"פ ב"ב ח, ריש ע"ב.

(ג) **ומדייק** בהמאמר²², דלפי פירוש זה בצדקת פרזונו (צדקה כו' שפיזון כו') הול"ל צדקת פרזונו ולמה נאמר פרזונו. ומבאר²³, שפרזונו הוא ע"ד מ"ש²⁴ פרזות תשב ירושלים. והיינו, שהצדקה שעשה הקב"ה בישראל בזה שפיזון לבין האומות הוא בכדי שע"ז יגיעו למדרגה נעלית יותר מכמו שהיו לפני הירידה דפיזון, ועד לבחי' פרזות תשב ירושלים (פרזונו).

(ד) **ויובן** זה ע"פ מארז"ל²⁵ שכל מה שיש בעולם יש באדם [שלכן נקרא האדם עולם קטן]²⁶, וכאו"א חייב לומר בשבילי נברא העולם²⁷. ומזה מובן, שבאדם, אתם קרויין אדם²⁸, יש בחי' ירושלים. והיינו, שגם בזמן הגלות כשמפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו²⁹ [שענין זה גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו] הוא גם בבני הנמצאים בארץ הקודש תובב"א³⁰, מ"מ, ענין ירושלים ברוחניות הוא נצחי גם עכשיו, בכאו"א מישראל. והענין הוא, דהנה ידוע³¹ שירושלים פירושו הוא יראה שלם [וענין זה הוא גם בנוגע לעיר ירושלים כפשוטה, כדאיתא בתוספות³² בשם המדרש³³ ששם ירושלים הוא על שם שלם שקראה מלכי צדק מלך שלם ועל שם יראה שקראה אברהם], שהוא שלימות היראה. וזהו שירושלים הרוחנית היא נצחית גם עכשיו בזמן הגלות, כי בכאו"א מישראל גם בזמן הגלות יש (בהעלם עכ"פ) שלימות היראה, כדלקמן.

ויובן זה בהקדים, דבענינה של ירושלים (שלימות היראה) בעבודת האדם, שני פירושים. דבכ"מ³⁴ מבואר שירושלים היא היראה כמו שבאה בציור דיראה, וזהו"ע ירושלים של מטה וירושלים של מעלה, כי ביראה יש בכללות שתי מדריגות, יראה תתאה — ירושלים של מטה, ויראה עילאה — ירושלים של מעלה. וזהו אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה³⁵, דהגם שמצד

(22) ד"ה א"ר אושעיא הנ"ל ספ"ג (סה"מ קונטרסים שם לד, ריש ע"ב). וראה גם רד"ה זה באוה"ת בשלח (ע' תרע), תרכ"ז (סה"מ תרכ"ו ע' שכח) ותרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' נב).

(23) ד"ה א"ר אושעיא תרפ"ט הנ"ל בסופו (סה"מ קונטרסים שם לח, א). וראה גם ד"ה הנ"ל באוה"ת שם (ע' תרפא), תרכ"ז (סה"מ שם ע' של) ותרכ"ט (סה"מ שם ע' נד).

(24) זכרי' ב, ח.

(25) אדר"נ ס"פ לא. וראה גם קה"ר פ"א, ד (קרוב לסופו). מדרש תהלים יט, א. תנחומא באבוער וארא

יח.

(26) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב, קא, א). וראה גם לקו"ת במדבר ה, סע"א. סה"מ תרנ"ט ע' נט.

ד"ה כי עמך הסליחה תרפ"ג (תש"ט) פ"ה (סה"מ תרפ"ג ע' רמו. ה'תשי"ט ע' 218). ועוד.

(27) סנהדרין לו, סע"א במשנה.

(28) יבמות סא, רע"א.

(29) בתפלת מוסף דיו"ט.

(30) כדמוכח גם מזה שלשון זה בתפלת מוסף דיו"ט "גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו" הוא גם

באה"ק תובב"א.

(31) ראה בארוכה ד"ה א"ר אושעיא תרפ"ט הנ"ל פ"ו (סה"מ קונטרסים שם לו, א ואילך). וראה גם ד"ה

הנ"ל תרכ"ז (סה"מ שם ע' של) ותרכ"ט (סה"מ שם ע' נו).

(32) ד"ה הר — תענית טז, א. הובא במקומות שבהערה הקודמת.

(33) ב"ר פנ"ו, י.

(34) לקו"ת בשלח ד, א. ראה לא, א.

(35) תענית ה, א. וראה בהנסמן בשערי זהר (להר"ר ראובן מרגליות) לתענית שם.

הגילויים יראה תתאה היא למטה מטה לגבי יראה עילאה, מ"מ, כיון שיראה תתאה שרשה מיראה עילאה³⁶, ועד ששניהם חד הוא³⁷, לכן, ע"י יראה תתאה (ירושלים של מטה) מגיעים ליראה עילאה (ירושלים של מעלה)³⁸. ומהמשך הענינים שבמאמר זה מובן³⁹, דירושלים הוא נקודת היראת שמים שלמעלה מהשכל, נקודה שלמעלה מציר, שישנה בכאו"א מישראל, מצד עצם הנשמה שבו שלמעלה מגילויים⁴⁰. ויש לומר, דמהטעמים על זה שנקודה זו נקראת בשם ירושלים, שלימות היראה, הוא, כי אמיתית ענין השלימות הוא שאין שייך שיהי' בו חסרון. ולכן, היראה כמו שבאה בגילוי (בציור דיראה), כיון שאפשר שיהי' בה חסרון, אין בה אמיתית השלימות, ואמיתית השלימות היא בנקודת היראת שמים שלמעלה מגילוי, דנקודה זו ישנה תמיד בכאו"א מישראל.

(ה) **והנה** אף שנקודת היראת שמים שלמעלה מהשכל היא למעלה מהגבלה, מ"מ, יש בה (בהתגלותה) כו"כ מדריגות, ואמיתית הבל"ג שבה יהי' לעתיד לבוא. וזהו שלע"ל (דוקא) יהי' פרזות תשב ירושלים, ופי' רש"י⁴¹ שלא יהא לה קצב ושיעור כו'. וגם אז יהיו בה עליות לאין קץ, כמ"ש רש"י⁴² שתגדל מיום ליום. וזהו צדקת פרזונו בישראל כו' צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות, דזה שנאמר בכתוב ענין זה (צדקה כו' שפיזרן כו') בלשון פרזונו הוא, כי הצדקה שעשה הקב"ה בישראל ע"י שפיזרן לבין האומות הוא שע"ז יגיעו לפרזונו שלמעלה ממדידה והגבלה. ושני ענינים בזה. שע"י המניעות ועכובים שבזמן הגלות (פיזרן לבין האומות) מתעוררת ומתגלה נקודת היראת שמים שבכל אחד מישראל (כמבואר בארוכה בהמאמר⁴²) שהיא למעלה ממדידה והגבלה. ויתירה מזו, דענין פרזונו רומז (כמובא לעיל סעיף ג מהמאמר) על פרזות תשב ירושלים, שע"י התעוררות נקודת היראת שמים בזמן הגלות, תהי' אח"כ הוספה ועל"י בנקודת היראת שמים, הבל"ג שבה כמו שיהי' לע"ל.

(ו) **ויש** לומר, דבפרזות תשב ירושלים (נקודת היראת שמים) שני ענינים. שנקודת היראת שמים עצמה היא למעלה מהגבלה (כנ"ל סעיף ה), וגם התפשטותה⁴³ היא בלי גבול. ובזה גופא שני ענינים. שנקודת היראת שמים פועלת בכל כחות הנפש

36 ראה גם תו"א קיד, ד. לקו"ת ראה כט, ד. ביאוה"ז לאדמו"ר האמצעי אמור פא, א"ב. דרך חיים שער התפלה נו, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ריש ע' תרנט. ביאוה"ז להצ"צ שם כרך א ע' תכג. קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).

37 ראה ביאוה"ז ודרך חיים שם.

38 לקו"ת ראה שם לא, א.

39 ראה שם פ"ו (סה"מ קונטרסים שם לו, א ואילך) השייכות דנצח (והנצח זו בנין ירושלים — ברכות נח, סע"א) לאוצר, ובהמשך לזה בספ"ז (סה"מ שם לו, ב) שאוצר של יראת שמים (ראה שבת לא, ב. ברכות לג, ב) הוא נקודת היראת שמים.

40 ראה ד"ה ועתה ישראל גו' דכ"ף מנחם-אב ה'תשל"ז סעיף ד, ובהערה 29 שם (לקמן ח"ד ע' רי).

41 הובא בסד"ה א"ר אושעיא תרפ"ט הנ"ל (סה"מ קונטרסים שם לח, סע"א).

42 פ"ו ואילך (סה"מ שם לו, א ואילך).

43 ראה תו"ח בשלח ד"ה צדקת פרזונו (שמ, סע"ב ואילך [בהוצאה החדשה — בשלח ח"א רלד, א]) ש"פרזות תשב ירושלים" הו"ע עתידה ירושלים שתתפשט כו'.

שיהיו בהתאם להנקודה, ושגם הנקודה עצמה מתפשטת בכל כחות הנפש⁴⁴, עד בהלבושים דמחשבה דיבור ומעשה. ובדוגמת פרוזות תשב ירושלים כפשוטה, דנוסף לזה שירושלים היא נקודה דאמצעו של העולם ומאבן שתי שבבית המקדש הושתת כל העולם⁴⁵, הנה גם ירושלים עצמה תפשט בכל העולם, דעתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל ועתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות⁴⁶.

ז) ולכאורה יש להוסיף, דזה שנאמר פרוזנו (ולא פזרונו), ענין פרוזות תשב ירושלים, שייך גם להצדקה שפיוזן שמבאר בתחלת המאמר, שעסק התומ"צ של ישראל הנמצאים במקומות הרווחה נותן כח ועוז לישראל הנמצאים במקום הגזירה שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות. כי זה שעסק התומ"צ של אחד נותן כח ועוז לשני הוא לפי שכל ישראל הם מציאות אחת, בפרט מצד נקודת היראת שמים והביטול שבהם, שהיא נקודה המאחדת את כל ישראל. ולכן, בכדי שהעסק התומ"צ של אחד יתן כח ועוז לאחר (ענין הצדקה בזה שפיוזן) הוא כשעסק התומ"צ שלו הוא בהנקודה דיראת שמים, פרוזות תשב ירושלים, שהיראת שמים שלו (ירושלים) היא באופן דופרצת⁴⁷ ימה וקדמה וצפונה ונגבה, שמתפשטת וחודרת בכל כחות הנפש, עד במחשבה דיבור ומעשה שלו.

יש לומר שזהו גם הטעם על זה שהעסק בתומ"צ של אחד נותן כח ועוז (לא רק לאלה הנמצאים במקום הגזירה, אלא) גם לאלו השבויים בידי יצרם, לפדות אותם מהשבוי (כנ"ל סעיף ב), כי בכאו"א מישאל, אפילו ברשעים, יש (בהעלם עכ"פ) נקודת היראת שמים, ולכן כל הסוגים דישאל (צדיקים בינונים ורשעים) הם מציאות אחת. וכמרומו גם כתיבת צבור (שישראל הם צבור⁴⁸), צבור ר"ת צדיקים בינונים ורשעים⁴⁹, שכל ג' סוגים אלו הם מציאות אחת [והוא"ו (שכתיבת צבור) הוא וא"ו המחבר את הרשעים עם הבינונים והצדיקים, ועד שהראש של כל התיבה הוא אות צדי"ק, ועמך⁵⁰ כולם צדיקים]. ולכן עסק התומ"צ של הצדיקים והבינונים [ובפרט כשעסק התומ"צ שלהם הוא באופן שהם כוללים עצמם עם כל ישראל⁵¹, ואהבת לרעך כמך⁵² פועל גם על אלו השבויים בידי יצרם, שיצאו מהשבוי ויהיו צדיקים (גם בגלוי)].

44 וע"ד המבואר בכ"מ (המשך תרס"ו ע' תצד. ועוד) בענין האהבה דבכל נפשך, שהאהבה היא לא רק בלב אלא מתפשטת בכל הכחות והאיברים.

45 ראה משנה יומא נג, ב ובגמרא שם נד, ב. וראה בהנסמן בשערי זר ליומא שם נד, ב. ר"ה כג, א. תנחומא קדושים י.

46 ראה פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג. וראה גם ספרי דברים בתחלתו. שהש"ר פ"ד ד (ג). וראה גם בהנסמן ב"מראי מקומות" ללק"ת מסעי פט, ב (עג, א).

47 ויצא כח, יד.

48 ראה נזיר סא, ריש ע"ב ש"קהל" (צבור) הוא דוקא בישראל. ובצפ"נ מהדור"ת (יג, ב. צ, ב) שזהו לפי שישראל הם מציאות אחת משא"כ ב"נ.

49 ככר לאדן (להחיד"א) סי' ז בפירוש המשנה (אבות פ"ב מ"ד) אל תפרוש מן הצבור. דברים אחדים (להנ"ל) דרוש כב (שבת הגדול) קטו, ג. [קהלת יעקב ערך שליח צבור (השני)].

50 ישע"י ס, כא.

51 להעיר מתניא פמ"א (נו, ב).

52 קדושים יט, יח. וראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה כרך ב ע' תקצב, ובהנסמן במ"מ לשם (תתקמא, ב).

ח) **והנה** ענין הנ"ל (שהעסק דתומ"צ של אחד נותן כח ועוז גם לשני) הוא לא רק כשהאונס (בנוגע לאיזו מצוה) הוא מפני גזירת המלכות או מפני שיצרו הוא שתקפו, אלא גם כשהאונס הוא מפני שע"פ תורה א"א לקיים מצוה זו, וכמו ישראל הנמצאים בחו"ל שע"פ תורה א"א להם לקיים את המצוות התלויות בארץ, ועד"ז בכללות זמן הגלות שא"א (גם לבנ"י הנמצאים בא"י) לקיים מצוות התלויות בזמן שביהמ"ק הי' קיים, הנה מצד זה שכל ישראל שבכל המקומות וש בכל הזמנים הם מציאות אחת, לכן עי"ז שבנ"י הנמצאים בא"י מקיימים את המצוות התלויות בארץ, מועיל זה גם עבור בנ"י הנמצאים בחו"ל, ועד"ז הוא בנוגע להמצוות התלויות בזמן הבית שקיימו ישראל אז, שזה מועיל גם לבנ"י שבזמן הגלות, כיון שכל ישראל שבמשך כל הדורות הם צבור אחד דאין מיתה בצבור⁵³ [שלכן הקרבן שהקריבו בימי עזרא כיפר גם על ישראל שהיו בדורו של צדקיהו⁵⁴].

ט) **וזהו** צדקת פרזונו בישראל צדקה כו' שפיוזן לבין האומות, דזה שנאמר פרזונו (ולא פזרונו) הוא, כי צדקה שעשה הקב"ה בישראל שפיוזן לבין האומות הוא שע"י יגיעו לע"ל לפרזות תשב ירושלים (כנ"ל בארוכה). ועוד טעם על זה שנאמר פרזונו הוא, כי בכדי לבוא לפרזות תשב ירושלים הוא ע"י שגם העבודה בזמן הגלות (כשפיוזן לבין האומות) היא באופן דפרזות תשב ירושלים. דנוסף לזה שהכניסה לירושלים בגשמיות, בגאולה האמיתית ע"י משיח צדקנו, היא ע"י העבודה דירושלים, שלימות היראה [כי ביאת המשיח תהי' ע"י בקולו תשמעו⁵⁵, שזה (ענין בקולו תשמעו) הוא ע"י היראה, שהיא ראשית העבודה ועיקרה ושרשה⁵⁶, דהגם שבכדי שקיום התומ"צ יהי' בשלימות צריך גם לאהבה⁵⁷, הרי עיקר העבודה היא היראה⁵⁸], הנה בכדי שיהי' פרזות תשב ירושלים, צריכה להיות העבודה גם עכשיו באופן של פרזות, למעלה ממדידה והגבלה, שבכללות היא העבודה דמסירת נפש, מסירת הרצון⁵⁹, שעבודה זו היא הכנה קרובה שיהי' פרזות תשב ירושלים גם כפשוטו, עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל ועתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות. שזה נעשה (ככל הענינים דלעתיד⁶⁰) ע"י מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות, שכללותם הם הג' קוין דתורה עבודה וגמ"ח [וכמארו"ל במסכת ברכות בתחלתה ובראשיתה⁶¹ עה"פ⁶²

53) הוריות ו, א. וראה מכתבי תורה (להרוגוצ'ובי) מכתב קמז. קמט.

54) הוריות שם, ובפרש"י שם ד"ה ראוי' כפרה זו.

55) סנהדרין צח, סע"א.

56) תניא רפמ"א.

57) תניא פ"ד. וראה קונטרס העבודה פ"ב (ע' 15). וראה גם תניא פל"ט (נג, ב).

58) וי"ל דהאהבה היא בכדי שתהי' לו חיות בעבודתו וכיו"ב. משא"כ בלי יראה, חסר בעצם העבודה —

ראה תניא פמ"א (נו, סע"ב ואילך). וראה לקמן ח"ד ע' רכד הערה 13.

59) ראה תר"א מקץ לו, ב. ובכ"מ.

60) תניא רפל"ז.

61) ח, א.

62) תהלים נה, יט. וראה אוה"ת (יהל אור) להצ"ע עה"פ.

שייכות פסוק זה לגאולת אדה"ז ב"ט כסלו — ראה אגרות-קודש אדה"ז (ח"א) סי' לח. וש"נ. וראה ד"ה פדה בשלום ה'תשל"ח בתחלתו (לקמן ע' קמב).

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם], ובפרט ע"י העבודה דיפוצו מעינותיך חוצה שע"ז אתי מר דא מלכא משיחא [כמ"ש באגה"ק של הבעש"ט⁶³ מה ששמע בהיכל המשיח, ממלכא משיחא].

וזהו צדקה כו' שפיזרן לבין האומות, שע"י מעשינו ועבודתנו בזמן הגלות (בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח ובפרט בהפצת המעינות חוצה) שבכל יום ויום, הנה נוסף על זה שבכל יום ויום (כשנמצאים עדיין בגלות) נעשה הפדי' ברוחניות (כאילו פדאני), הנה כל פעולה ופעולה בהנ"ל מצטרפת לחשבון גדול של הצדקה⁶⁴ שמקרכת את הגאולה⁶⁵ כפשוטה בגשמיות, שאז יהי' פרוות תשב ירושלים גם בגשמיות, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(63) נדפסה גם בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחלתו.

(64) ע"פ מחז"ל (ב"ב ט, ב) בנוגע לצדקה: כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

(65) ב"ב שם י, א.